

ПОНЯТТЯ ТА ПРОБЛЕМА ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ ВІД ШКІЛЬНОГО БУЛІНГУ

Україна поступово долучається до світових стандартів регулювання суспільних відносин. З'являються нові явища у суспільному житті, які необхідно врегульовувати законодавчо.

У даній публікації ми торкнемося такого явища, як шкільний булінг. Його зараз досить активно вивчають психологи, психіатри, лікарі, педагоги. Серед сучасних українських дослідників вказаної проблеми можна назвати О. Барліт, А. Губко, О. Кормило, А. Король, О. Костюк, Л. Лушпай, Ю. Савельєва. Частина вчених зосередилася на вивченні суб'єктів булінгу, а інша частина розглядає його як соціально-психологічне явище. Думається, настав час долучитися до вивчення вказаного явища більш детально і юристам.

Булінг (bullying, від англ. bully – хуліган, забіяка, задирака, грубіян, насильник) у світовій практиці розуміється як прояв дискримінації дитини, що виражається у фізичних і психічних формах насильства [1]. Форми прояву булінгу досить різноманітні: фізична (завдання ударів, штовхання, пошкодження або крадіжка власності), словесна (обзивання, глузування або висловлювання, якими ображається стать, раса або сексуальна орієнтація), соціальна (виключення інших із групи чи розповсюдження пліток або чуток), письмова форма (написання записок або знаків, що є болючими чи образливими), електронна або кібербулінг (розповсюдження чуток та образливих коментарів з використанням електронної пошти, мобільних телефонів, сайтів соціальних мереж [2, с. 3].

Як слушно зазначає О. Кормило, суть булінгу вчені вбачають не в самій агресії чи злості кривдника, а в почутті зневаги, презирства, відрази агресора щодо жертви [3, с. 177]. Соціальна структура булінгу трьохкомпонентна: переслідувач (булі), жертва та спостерігач. Булінг найбільш розповсюджений у молодшій та середній школі. Він може проявлятися не тільки в середовищі школярів, а і у відносинах учень-вчитель. Хлопчики-агресори більш схильні до фізичного насильства, а дівчатка – до словесної та соціальної форм.

Явище булінгу відоме досить давно, однак, теоретичне його осмислення розпочав норвезький вчений Д. Ольвеус. Він наголосив на колективному характері і систематичності різних форм насильства над дітьми та запропонував першу антибулінгову програму.

На початку 90-х рр. XX ст. американські дослідники виявили, що

40-80% дітей шкільного віку стали жертвами булінгу. У США у штаті Джорджія був прийнятий перший антибулінговий закон. Поступово всі штати США прийняли подібні закони, а останнім штатом, який підтримав таку ініціативу стала Монтана у квітні 2015 року. В результаті колективних заходів суспільства кількість проявів булінгу скоротилася на третину [4].

Антибулінгове законодавство прийняте у деяких провінціях Канади: з 2011 р. в Онтаріо, з 2012 р. у Квебеці, Манітобі, Новій Шотландії, Альберті, з 2013 р. у Північно-західних територіях. За ними покаранню підлягають як ініціатори насильства, так і свідки, які не доповіли про булінг вчителям чи керівництву школи. У школах розроблено кодекси поведінки учня [5, с. 31]. Серед санкцій, що використовуються проти активних учасників булінгу необхідно назвати відшкодування матеріальних збитків потерпілому / школі / громаді, призначення громадських робіт у навчальному закладі, винесення догани, відсторонення від навчальних занять з перебуванням у школі чи з перебуванням поза її межами, кримінальне обвинувачення [6, с. 120].

В українських школах не ведеться моніторингу булінгу, а поодинокі дослідження 2000-х років виводять середні цифри жертв насильства у шкільному середовищі: від 13,3% дітей відчувають постійні знущання до 44,7% дітей підпадали під тиск хоча б один раз на рік [7].

Згідно зі ст. 16 Конвенції про права дитини, остання має право на захист від незаконного посягання на її честь і гідність. З огляду на поширення явища булінгу в середовищі малолітніх і неповнолітніх осіб, назріла потреба розробки антибулінгового закону і в Україні, залучення цього поняття до Цивільного кодексу України, до Кодексу України про адміністративні правопорушення, до Кримінального кодексу України. Відповідальність, на нашу думку, мають нести як батьки за неналежне виховання, такі і діти-агресори та діти-свідки булінгу. Кожна школа повинна розробити Правила поведінки учнів і довести їх до відома школярів.

Література

1. Куртова С. Булінг у школі / С. Куртова // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://osvita.ua/school/lessons_summary/upbring/42788/
2. Булінг – ми всі можемо допомогти це зупинити // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.edu.gov.on.ca/eng/multi/ukrainian/BullyingUK.pdf>
3. Кормило О. Явище булінгу в освітньому просторі // Проблеми гуманітарних наук. – Серія «Психологія». – 2015. – Випуск 35. – С. 174-187.
4. «Булінг – найпоширеніший прояв дискримінації дитини», – тренер Ірина Софінська про міжнародні стандарти прав дитини // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ucu.edu.ua/news/31903/>

5. Костюк О. Досвід Канади щодо антибулінгової роботи в середній школі / О. Костюк // Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://library.udpu.org.ua/library_files/poriv_ped_stydii/2015/04/4.pdf

6. Костюк О. О. Гендерне виховання учнів у середніх навчальних закладах Канади (60-ті роки XX – початок XXI століття): дис. на здобуття наукового ступеня канд. пед. наук: 13. 00. 01 – загальна педагогіка та історія педагогіки / О. О. Костюк. – Острог, 2016. – 345 с.

7. Губко А. А Шкільний булінг як соціально-психологічний феномен/[Електронний ресурс]. – Режим доступу: file:///D:/%D0%9C%D0%BE%D0%B8%20%D0%B4%D0%BE%D0%BA%D1%83%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82%D1%8B/Downloads/VchdpuP_H_2013_114_12.pdf

Л. В. ПШЕНИЧНА, Л. М. БІЛОДІД

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка

СПЕЦИФІКА ЮРИДИЧНОГО КОНСУЛЬТУВАННЯ КЛІЄНТІВ СТУДЕНТАМИ-КОНСУЛЬТАНТАМИ

Консультавання є складовою частиною діяльності будь-якого юриста. Консультавання – це особливий вид інтелектуальної та практичної взаємодії юриста і клієнта, за допомогою якої юрист сприяє клієнту в прийнятті рішень.

З метою створення належних умов для набуття громадянами необхідного обсягу правових знань та навичок у їх застосуванні, надання безоплатної правової допомоги особам, які потребують соціального захисту та підтримки, а також отримання студентами старших курсів юридичних спеціальностей практичних навичок юриста у травні 2005 року на базі Сумської обласної громадської організації «Правова допомога» та Сумської філії Харківського національного університету внутрішніх справ заснована юридична клініка «Правова допомога».

Правовими підставами діяльності юридична клініка «Правова допомога» є Наказ Міністерства освіти і науки України № 592 від 03.08.2006 року «Про затвердження типового положення про юридичну клініку вищого навчального закладу України», Статут СОГО «Правова допомога», Статут юридичної клініки «Правова допомога». Юридична клініка «Правова допомога» активно бере участь у роботі Асоціації юридичних клінік України та є її членом.

Навчальний процес у юридичній клініці забезпечується через організацію викладання дисципліни «Основи юридичної клінічної підготовки» та залучення до роботи у клініці викладачів Сумської філії ХНУВС.

Наразі юридична клініка «Правова допомога» здійснює співпрацю юридичної клініки з Управлінням Державної пенітенціарної служби